

**Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Національний університет цивільного захисту України**

**Матеріали XVII Міжнародної
науково-практичної конференції**

«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»

2 жовтня 2026 року

**Черкаси
2026**

УДК 614.8; 614.84; 614.83; 623.26; 504.05; 504.06; 351.861; 623.45

*Рекомендовано до друку вченою радою
навчально-наукового інституту
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 1 від 21 вересня 2026 року)*

Теорія і практика гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій : матеріали XVII міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси : НУЦЗ України, 2026. – 370 с.

Матеріали опубліковано українською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали доповідей учасників XVII міжнародної науково-практичної конференції на базі Національного університету цивільного захисту України.

У матеріалах висвітлено актуальні питання реагування на пожежі та надзвичайні ситуації, організації аварійно-рятувальних робіт в умовах воєнного стану, розвитку пожежної та аварійно-рятувальної техніки, застосування безпілотних систем і робототехніки, радіаційного, хімічного та мінного захисту. Розглянуто сучасні підходи до професійної підготовки та психологічного забезпечення рятувальників, управління у сфері цивільного захисту, а також підвищення рівня пожежної безпеки.

Матеріали призначені для практичних працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій, науково-педагогічного складу, ад'юнктів, слухачів, здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти України та інших країн світу.

АДАПТАЦІЯ МЕТОДІВ ГАСІННЯ ЛІСОВИХ ПОЖЕЖ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Максим КРИВУНЕНКО

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Традиційна система охорони лісів передбачає проведення профілактичних заходів, своєчасне виявлення загорянь, організацію оперативного реагування та безпосередню ліквідацію пожеж. В умовах воєнного стану реалізація зазначених положень ускладнюється додатковими небезпеками, зумовленими бойовими діями, а саме руйнуванням інфраструктури, обмеженням доступу до окремих територій, наявністю вибухонебезпечних предметів, можливим мінуванням територій та ризиком повторного ураження місця проведення аварійно-рятувальних робіт. Однією з основних особливостей сучасного реагування на лісові пожежі є зміна характеру небезпечних чинників. Якщо за звичайних умов основну загрозу для пожежно-рятувальних підрозділів становлять висока температура, задимлення, швидке поширення вогню, падіння дерев та складний рельєф, то в умовах війни до них додається небезпека вибухонебезпечних предметів. Особливо це характерно для територій, де відбувалися бойові дії, здійснювалися артилерійські та ракетні обстріли або розміщувалися військові позиції.

Необхідно врахувати потенційне забруднення вибухонебезпечними предметами маршрутів пересування та території безпосередньо на місці пожежі, тому розвідка лісової пожежі в умовах воєнного стану повинна мати комплексний характер. Перед висуванням особового складу необхідно оцінити не лише площу, інтенсивність і напрямок поширення вогню, а й можливу наявність мін та інших вибухонебезпечних предметів, стан дорожньої інфраструктури, можливість повторних обстрілів та безпечність маршрутів евакуації. У разі наявності відповідних ризиків пріоритетним завданням стає забезпечення безпеки особового складу, навіть якщо це призводить до збільшення часу локалізації пожежі.

Особливого значення набуває взаємодія між пожежно-рятувальними підрозділами, представниками лісового господарства та піротехнічними підрозділами. Роботи з ліквідації пожеж на територіях, забруднених вибухонебезпечними предметами, повинні проводитися після відповідного обстеження піротехнічними підрозділами. При цьому швидкість розмінування стає одним із чинників, що безпосередньо впливають на можливості оперативного гасіння пожежі. За таких обставин доцільно переглянути традиційну тактику безпосереднього наближення особового складу до фронту пожежі. На територіях із високою мінною небезпекою більшу актуальність набувають дистанційні та непрямі способи боротьби з вогнем. Одним із таких способів є створення опорних і мінералізованих смуг на безпечній відстані від фронту пожежі з подальшим використанням відпалу. Такий підхід дає змогу обмежити поширення вогню без необхідності значного наближення особового складу до потенційно небезпечної ділянки.

Значну роль у збільшенні ефективності реагування відіграє правильна організація розвідки. За умов обмеженого доступу до території доцільним є максимально широке використання дистанційних засобів спостереження. Застосування безпілотних літальних апаратів дозволяє отримувати інформацію про напрямок поширення пожежі, визначати нові осередки горіння та контролювати ситуацію без необхідного ризику для життя особового складу. Водночас отримана інформація повинна оперативно передаватися керівнику гасіння пожежі та використовуватися для коригування рішення щодо розстановки сил і засобів.

Не менш важливою особливістю є організація безпечного доступу до району пожежі. В умовах воєнного стану звичайний маршрут до лісового масиву не може автоматично вважатися безпечним. Потенційну небезпеку можуть становити узбіччя доріг, лісові просіки, залишені військові позиції, зруйнована інфраструктура та ділянки, що зазнали обстрілів. Отже, під час планування оперативних дій необхідно передбачати альтернативні маршрути, визначати безпечні місця розгортання техніки та забезпечувати постійний зв'язок між усіма залученими підрозділами.

Важливим напрямом удосконалення реагування є оптимізація складу сил і засобів. У зоні мінної небезпеки недоцільно залучати значну кількість особового складу без чіткої оперативної необхідності. Потрібно максимально зменшувати кількість сил і засобів, необхідних для виконання завдання, одночасно зберігаючи достатню ефективність для локалізації пожежі. Це означає, що під час планування гасіння необхідно переходити від максимальної концентрації ресурсів до оптимального та безпечного їх використання.

Окремої уваги потребує взаємодія між пожежно-рятувальними підрозділами ДСНС та лісогосподарськими підприємствами. У воєнний період така взаємодія повинна доповнюватися обміном інформацією про мінну небезпеку, результати піротехнічного обстеження, можливі маршрути пересування та безпечні місця розташування техніки.

Отже, реагування на лісові пожежі в умовах воєнного стану повинно включати в себе одночасно як безпеку особового складу, так і максимально можливу оперативність. Особливостями реагування для збереження такого принципу є: необхідність попередньої оцінки мінної та воєнної небезпеки, проведення розвідки із залученням дистанційних засобів, координація дій пожежно-рятувальних, лісогосподарських та піротехнічних підрозділів, застосування непрямої тактики гасіння, створення безпечних опорних смуг та оптимізація кількості залучених сил і засобів. Таким чином, воєнний стан потребує не стільки повної відмови від традиційних методів гасіння лісових пожеж, скільки їх адаптації до принципово нових умов. Ефективність реагування визначатиметься здатністю керівника гасіння своєчасно комплексно оцінити небезпеку, визначити безпечну тактику, забезпечити взаємодію між різними службами та раціонально використовувати наявні ресурси. Подальше вдосконалення системи реагування доцільно пов'язувати з розвитком дистанційного моніторингу, використанням безпілотних систем, удосконаленням алгоритмів взаємодії з піротехнічними підрозділами та розробленням спеціальних планів оперативних дій для території, що зазнали впливу бойових дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.04.2018 № 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0802-18#Text>
2. Про затвердження Правил пожежної безпеки в лісах України: наказ Державного комітету лісового господарства України від 27.12.2004 № 278. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-05?utm_source=chatgpt.com#Text
3. Тактика ліквідації лісових пожеж на засмічених вибухонебезпечними предметами землях. Офіційний сайт Державного агентства лісових ресурсів України. URL: https://forest.gov.ua/news/taktyka-likvidatsii-lisovykh-pozhezh-na-zasmichenykh-vybukhonebezpechnymy-predmetamy-zemliakh?utm_source=chatgpt.com

Максим КРИВУНЕНКО	
Адаптація методів гасіння лісових пожеж в умовах воєнного стану	65
Максим КРИВУНЕНКО	
Перспективи використання комплексного підходу до гасіння пожеж в умовах воєнного стану.....	67
Богдана КУЗНЕЦОВА, Руслан ТРОЦЬКИЙ	
Організаційно-правове забезпечення евакуації населення та фіксація слідів пожежі в діяльності національної поліції України.....	69
Олег КУЛАКОВ	
Забезпечення безпеки особового складу при гасінні пожежі на азс в умовах війни	71
Каміла ЛИСЕНКО, Іван ЧОРНОМАЗ	
Використання безпілотних літальних апаратів для підвищення ефективності реагування на пожежі та надзвичайні ситуації в умовах воєнного стану	73
Каміла ЛИСЕНКО, Валерій КОЛОМІЄЦЬ	
Міжнародний досвід організації аварійно-рятувальних робіт в умовах воєнних дій: перспективи впровадження в Україні.....	74
Ігор ЛИТВИШКО	
Нормативно-правові аспекти гасіння пожеж у резервуарних парках з нафтою та нафтопродуктами.....	75
Роман МАЙБОРОДА	
Експериментальна установка для дослідження параметрів дефлаграційного вибуху та поведінки матеріалів у замкненому просторі	76
Артем МАЙБОРОДА, Владислав ОСАДЧУК	
Оперативне застосування автономного піногенераторного пристрою під час ліквідації пожеж лзр і гр в умовах воєнного стану.....	78
Костянтин МИГАЛЕНКО	
Стан екології довкілля внаслідок впливу пожеж на торф'яниках	79
Оксана МИРГОРОД, Дмитро ІВАХНЕНКО	
Виявлення фізичних дефектів будівель і споруд з урахуванням умов воєнного стану.....	81
Дмитро МИРОШНИЧЕНКО	
Деякі з особливостей гасіння лісових пожеж на прифронтових територіях.....	82
Дмитро МИРОШНИЧЕНКО	
Деякі з особливостей гасіння пожеж на нафтобазах і нафтосховищах в умовах воєнного стану	84
Ігор НЕКЛОНСЬКИЙ	
Основні аспекти впровадження керівних принципів та методології insarag в національну систему діяльності сил цивільного захисту	86
Оксана НЕСТЕРЕНКО, Анна ГОНЧАРУК	
Особливості захисту підприємств від пожеж внаслідок обстрілів та падіння уламків	89
Оксана НЕСТЕРЕНКО, Володимир БРИКА	
Сучасні виклики пожежної безпеки на виробництві: інтеграція інженерних систем та стандартів охорони праці.....	91
Віталій НУЯНЗІН, Сергій ВЕДУЛА, Аліна ДАЦЕНКО,	
Олександр МАРТИНЕНКО	
Взаємозв'язок між молекулярною будовою та пожежо-вибухонебезпечними характеристиками алкілгліцидилових етерів	92

Наукове видання

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГАСІННЯ ПОЖЕЖ
ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

***Матеріали XVII Міжнародної
науково-практичної конференції***

2 жовтня 2026 року

Редактор – ОСТАПОВ Костянтин Михайлович

*За зміст вміщених у збірнику матеріалів
персональну відповідальність несуть автори.*

Підписано до друку 21.09.2026. Формат 60×84 1/8.
Обл.-вид. арк. 27,16. Ум. друк. арк. 52,08.

Віддруковано

Підприємство "НАІР"
76014 м. Івано-Франківськ, вул. Височана, 18
Тел.: (050) 433 67 93

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 4191 від 12.11.2011 р.